

SYLABUS

DOTYCZY CYKLU KSZTAŁCENIA 2022-2025 (2022/2023 - 2024/2025)

(skrajne daty)

Rok akademicki 2022/2023

1. PODSTAWOWE INFORMACJE O PRZEDMIOCIE

Nazwa przedmiotu	Podstawy Opieki Położniczej
Kod przedmiotu*	Poł/I/C-POP
nazwa jednostki prowadzącej kierunek	Kolegium Nauk Medycznych Instytut Nauk o Zdrowiu
Nazwa jednostki realizującej przedmiot	Zakład Opieki Położniczo-Ginekologicznej
Kierunek studiów	Położnictwo
Poziom studiów	Studia I stopnia
Profil	Praktyczny
Forma studiów	Stacjonarne
Rok i semestr/y studiów	I rok, I i II semestr
Rodzaj przedmiotu	Kierunkowy: Nauki w Zakresie Podstaw Opieki Położniczej
Język wykładowy	polski
Koordinator	Dr n. o zdr. Anna Kremska
Imię i nazwisko osoby prowadzącej / osób prowadzących	Wykłady: Dr n. o zdr. Anna Kremska Ćwiczenia: Dr n. o zdr. Anna Kremska, mgr Katarzyna Ignac, dr n. o zdr. Joanna Błajda, mgr Aldona Miazga, mgr Maja Polnik Zajęcia praktyczne: dr n. o zdr. Joanna Trawińska, mgr Władysława Sowa, mgr Danuta Gołdy, dr n. o zdr. Renata Raś, mgr Lidia Kopeć, mgr Marta Farshbaf – Sisi, mgr Lucyna Olech, mgr Elżbieta Obłóza, mgr Ewa Birek, mgr Ewa Jaskuła, mgr Elżbieta Reszko-Baran, mgr Monika Cecuła, mgr Wilk Iwona Praktyka zawodowa: Zarządzenie nr 4/2022 Rektora Uniwersytetu Rzeszowskiego z dnia 24 stycznia 2022 r. w sprawie organizacji programowych praktyk zawodowych

* -opcjonalnie, zgodnie z ustaleniami w Jednostce

1.1. Formy zajęć dydaktycznych, wymiar godzin i punktów ECTS

Semestr (nr)	Wykł.	Ćw.	Konw.	Lab.	Sem.	ZP	Prakt.	Inne (jakie?) Samokształcenie	Liczba pkt. ECTS
I	30	-	-	100	-	80	-	20	9
II	-	-	-	80	-	80	80	20	9

1.2. Sposób realizacji zajęć zajęcia w formie tradycyjnej zajęcia realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość**1.3 Forma zaliczenia przedmiotu (z toku) (egzamin, zaliczenie z oceną, zaliczenie bez oceny)**

WYKŁAD: (I ROK I SEM.)

WYKŁAD:

ZALICZENIE WYKŁADU STUDENT OTRZYMUJE NA PODSTAWIE:

- LISTY OBECNOŚCI,
- OPRACOWANIA PROCESU PIELEGNOWANIA
- POZYTYWNE ZALICZENIA KOŁA Z TREŚCI WYKŁADOWYCH

POZYTYWNE ZALICZENIE Z WYKŁADU UMOŻLIWIA PODEJŚCIE DO EGZAMINU PISEMNEGO Z WYKŁADÓW POLEGAJĄCEGO NA UDZIELENIU PRZEZ STUDENTA PRAWIDŁOWYCH ODPOWIEDZI NA PYTANIA TESTOWO - OPISOWE W ZAKRESIE EFEKTÓW UCZENIA SIĘ: C.W1., C.W2., C.W3., C.W4., C.W5., C.W6., C.W7., C.W8.,

ĆWICZENIA: (I ROK, I I II SEM.) ZALICZENIE Z OCENĄ NA PODSTAWIE OCEN CZĄSTKOWYCH UZYSKANYCH W POSZCZEGÓLNYCH SEMESTRACH POPRZEZ ZALICZENIE USTNE I/LUB PISEMNE, TJ. UZYSKANIE PRZEZ STUDENTA, CO NAJMNIEJ 60% POZYTYWNYCH ODPOWIEDZI Z TESTU I/LUB CHECK-LISTY, EGZAMIN TEORETYCZNO-PRAKTYCZNY (TEORIA OBEJMUJE SEM I I SEM. II).

SAMOKSZTAŁCENIE: ĆWICZENIA (I ROK I SEM. - 20 GODZ. I II SEM.- 20 GODZ.) ZALICZENIE NA PODSTAWIE PRACY SEMESTRALNEJ W FORMIE PREZENTACJI I PROCESU PIELEGNOWANIA (REALIZACJA EFEKTÓW: SEM. I – C.W5; C.W6; C.U12; C.U21; K4; K5; K6; K7, SEM. II – C.W5; C.W6, C.U19; K1; K2; K3; K4; K5; K6; K7).

ZAJĘCIA PRAKTYCZNE: (I ROK I I II SEM.) ZALICZENIE Z OCENĄ NA PODSTAWIE OCEN CZĄSTKOWYCH WPISANYCH DO DZIENNICZKA KSZTAŁCENIA PRAKTYCZNEGO

PRAKTYKI ZAWODOWE: (I ROK II SEM.) ZALICZENIE Z OCENĄ NA PODSTAWIE OCEN CZĄSTKOWYCH WPISANYCH DO DZIENNICZKA KSZTAŁCENIA PRAKTYCZNEGO

ZAJĘCIA PRAKTYCZNE/PRAKTYKI ZAWODOWE: STUDENCI OCENIANI SĄ NA PODSTAWIE UCZESTNICTWA I AKTYWNOŚCI NA ZAJĘCIACH, REALIZACJI OPIEKI NAD PACJENTEM, WSPÓŁPRACY Z ZESPOŁEM TERAPEUTYCZNYM ODDZIAŁU. DODATKOWE KRYTERIUM OCENY STANOWIĄ TERMINOWOŚĆ WYKONYWANIA ZADAŃ W OPARCIU O WYMAGANIA (PROCEDURY) ICH WYKONANIA.

2. WYMAGANIA WSTĘPNE

Student posiada wiedzę w zakresie:

- podstaw anatomii i fizjologii człowieka z szkoły średniej

3. CELE, EFEKTY UCZENIA SIĘ, TREŚCI PROGRAMOWE I STOSOWANE METODY DYDAKTYCZNE

3.1 Cele przedmiotu

C1	Przygotowanie studenta do interpretowania i rozumienia wiedzy dotyczącej: - teoretycznych podstaw pielęgniarstwa i pielęgnowania, - teoretycznych podstaw pielęgniarstwa w położnictwie, ginekologii i neonatologii, - celu i ogólnych zasad zabiegów pielęgnacyjnych, diagnostycznych, leczniczych, rehabilitacyjnych i profilaktycznych wykonywanych przez położną
C2	Przygotowanie studenta w zakresie umiejętności do: - wykonywania podstawowych zabiegów pielęgnacyjnych, diagnostycznych, terapeutycznych profilaktycznych i rehabilitacyjnych będących w kompetencji położnej, - podejmowania działań wynikających z funkcji położnej w zależności od kategorii odbiorcy, miejsca świadczonych działań
C3	Kształtowanie postawy studenta do: - pogłębiania wiedzy i doskonalenia umiejętności z podstaw pielęgniarstwa i opieki położniczej, - przekonania o znaczeniu podstaw pielęgniarstwa w świadczeniu opieki przez położną.

3.2 Efekty uczenia się dla przedmiotu

EK (efekt uczenia się)	Treść efektu uczenia się zdefiniowanego dla przedmiotu	Odniesienie do efektów kierunkowych ¹
EK_01	status i istotę zawodu położnej, rolę zawodową położnej w ujęciu historycznym i współczesnym oraz uwarunkowania rozwoju zawodu położnej;	C.W1.
EK_02	rolę, funkcje zawodowe i zadania położnej w opiece nad kobietą w różnych okresach jej życia i różnym stanie zdrowia oraz nad jej dzieckiem i rodziną;	C.W2.
EK_03	rolę położnej w zespole interdyscyplinarnym w procesie promowania zdrowia, profilaktyki, diagnozowania, leczenia i rehabilitacji kobiety w różnych okresach jej życia i różnym stanie zdrowia;	C.W3.
EK_04	istotę opieki pielęgniarskiej i położniczej opartej o wybrane założenia teoretyczne (Florence Nightingale, Dorothea Orem, Betty Neuman, Callista Roy, Madeleine Leininger, Ramona Mercer, Aaron Beck);	C.W4.
EK_05	istotę, cel, wskazania, przeciwwskazania, powikłania, niebezpieczeństwa, obowiązujące zasady i technikę wykonywania przez położną podstawowych czynności pielęgniarskich, diagnostycznych, leczniczych i rehabilitacyjnych;	C.W5.
EK_06	metody, sposoby, zasady, techniki i procedury stosowane w pracy położnej, w specjalistycznej opiece nad kobietą ciężarną, kobietą rodzącą, kobietą w okresie połogu i jej dzieckiem oraz nad kobietą zagrożoną chorobą i chorobą ginekologicznie;	C.W6.
EK_07	zasady postępowania aseptycznego i antyseptycznego w celu zapobiegania zakażeniom szpitalnym;	C.W7.
EK_08	zasady dokumentowania stanu zdrowia i prowadzenia dokumentacji medycznej;	C.W8.
EK_09	posługiwać się właściwym nazewnictwem z zakresu opieki położniczej, neonatologicznej i ginekologicznej oraz interpretować podstawowe pojęcia z zakresu praktyki zawodowej położnej;	C.U1.
EK_10	gromadzić informacje metodą wywiadu, obserwacji, pomiarów, badania przedmiotowego i analizy dokumentacji w celu rozpoznania stanu zdrowia kobiety chorej ginekologicznie, kobiety ciężarnej, kobiety rodzącej, kobiety w okresie połogu oraz noworodka, a także interpretować i dokumentować uzyskane wyniki na potrzeby diagnozy położniczej;	C.U2.
EK_11	prowadzić dokumentację medyczną i posługiwać się nią;	C.U3.
EK_12	przygotowywać kobietę, jej dziecko, siebie i stanowisko pracy do przeprowadzenia badań i zabiegów diagnostycznych, pielęgnacyjnych oraz leczniczych stosowanych w położnictwie, neonatologii i ginekologii, a także uczestniczyć w ich przeprowadzaniu;	C.U4.
EK_13	prowadzić, dokumentować i oceniać bilans płynów pacjenta;	C.U5.
EK_14	wykonywać pulsoksymetrię, pomiary podstawowych parametrów życiowych, pomiary antropometryczne, w tym noworodka po porodzie, i gazometrię, w tym z krwi pępowinowej;	C.U6.
EK_15	pobierać materiał do badań laboratoryjnych i bakteriologicznych oraz asystować lekarzowi przy badaniach diagnostycznych stosowanych w położnictwie, neonatologii i ginekologii;	C.U7.
EK_16	pobierać wymaz do oceny biocenozy z pochwy i szyjki macicy oraz wymaz cytoonkologiczny, a także zabezpieczać pobrany materiał;	C.U8.
EK_17	wykonywać testy diagnostyczne dla oznaczenia ciał ketonowych i glukozy we krwi i w moczu oraz cholesterolu we krwi, a także inne testy paskowe;	C.U9.
EK_18	wykonywać badania przesiewowe noworodka;	C.U10.
EK_19	wykonywać badanie piersi i oceniać gruczoł piersiowy;	C.U11.
EK_20	przechowywać i przygotowywać leki zgodnie z obowiązującymi standardami, podawać pacjentom leki różnymi drogami oraz obliczać dawki leków i modyfikować dawki insuliny;	C.U12.

¹ W przypadku ścieżki kształcenia prowadzącej do uzyskania kwalifikacji nauczycielskich uwzględnić również efekty uczenia się ze standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.

EK_21	wykonywać szczepienia przeciwko grypie, WZW i HPV;	C.U13.
EK_22	zakładać i usuwać cewnik z żył obwodowych, wykonywać kroplowe wlewy dożylnie oraz monitorować i pielęgnować miejsce wkłucia obwodowego;	C.U14.
EK_23	zakładać cewnik do pęcherza moczowego i usuwać go oraz monitorować diurezę;	C.U15.
EK_24	wykonywać zabiegi doodbytnicze;	C.U16.
EK_25	zakładać zgłębnik do żołądka, monitorować i usuwać ten zgłębnik, w tym u noworodka i niemowlęcia;	C.U17.
EK_26	wykorzystywać dostępne metody karmienia pacjenta, w tym noworodka i niemowlęcia;	C.U18.
EK_27	wykonywać zabiegi higieniczne, pielęgnować skórę i jej wytwory oraz błony śluzowe z zastosowaniem środków farmakologicznych i materiałów medycznych, w tym stosować kąpiele lecznicze;	C.U19.
EK_28	dobierać metody, techniki i środki pielęgnacji ran na podstawie ich klasyfikacji oraz oceniać ryzyko rozwoju odleżyn, a także stosować działania profilaktyczne;	C.U20.
EK_29	przemieszczać i pozycjonować pacjenta z wykorzystaniem różnych technik i metod, wykonywać ćwiczenia czynne i bierne oraz gimnastykę oddechową, drenaż ułożeniowy, inhalację i odśluzowywanie dróg oddechowych;	C.U21.
EK_30	stosować zabiegi przeciwzapalne;	C.U22.
EK_31	stosować zasady aseptyki i antyseptyki oraz planować i wdrażać postępowanie w przypadku ekspozycji na zakażenie;	C.U23.
EK_32	kierowania się dobrem pacjenta, poszanowania godności i autonomii osób powierzonych opiece, okazywania zrozumienia dla różnic światopoglądowych i kulturowych oraz empatii w relacji z pacjentem i jego rodziną;	K1.
EK_33	przestrzegania praw pacjenta;	K2.
EK_34	samodzielnego i rzetelnego wykonywania zawodu zgodnie z zasadami etyki, w tym przestrzegania wartości i powinności moralnych w opiece nad pacjentem;	K3.
EK_35	ponoszenia odpowiedzialności za wykonywane czynności zawodowe;	K4.
EK_36	zasięgania opinii ekspertów w przypadku trudności z samodzielnym rozwiązaniem problemu;	K5.
EK_37	przewidywania i uwzględniania czynników wpływających na reakcje własne i pacjenta;	K6.
EK_38	dostrzegania i rozpoznawania własnych ograniczeń w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych oraz dokonywania samooceny deficytów i potrzeb edukacyjnych;	K7.

3.3 Treści programowe

A. Problematyka wykładu

Treści merytoryczne	Liczba godzin
1. System podstawowych pojęć w pielęgniarstwie. Prawa pacjenta, proces przyznawania prawa wykonywania zawodu.	3
2. Rola i funkcje zawodowe położnej. Kompetencje i kwalifikacje położnej. Odbiorca usług położnej.	3
3. Zindywidualizowane pielęgnowanie w praktyce zawodowej położnej. Gromadzenie informacji o pacjencie. Planowanie opieki pielęgniarstwiej. Realizowanie zadań wynikających z planu opieki. Ocena działań pielęgniarstwiej. Dokumentowanie procesu pielęgnowania. Proces pielęgnowania jako metoda pracy położnej	4
4. Współczesne kierunki rozwoju opieki położniczej nad kobietą i dzieckiem w Polsce i na świecie. Współczesne problemy opieki perinatalnej. Zasady organizacji trójstopniowej opieki perinatalnej.	3
5. Model opieki nad zdrowiem kobiety. Modele opieki nad matką i dzieckiem.	3

6. Procedury, algorytmy i standardy w działaniach zawodowych położnej. Jakość opieki położniczej.	3
7. Rola i zadania położnej w edukacji zdrowotnej.	3
8. Prowadzenie wywiadu położniczo - ginekologicznego, obserwacja, pomiar i analiza dokumentacji. Dokumentacja i dokumentowanie w praktyce zawodowej położnej	5
9. Teoretyczne podstawy pielęgniarstwa. Filozofia i teorie pielęgniarstwa. Wybrane modele i teorie.	3
RAZEM	30

B. Problematyka ćwiczeń audytoryjnych, konwersatoryjnych, laboratoryjnych, zajęć praktycznych

Treści merytoryczne ćwiczeń I sem.	Liczba godzin
1. Metody i techniki postępowanie aseptycznego i antyseptycznego. Zasady postępowania z materiałem skażonym. Przygotowanie narzędzi i materiału opatrunkowego do sterylizacji.	4
2. Zasady i techniki dekontaminacji rąk. Technika zakładania rękawiczek i odzieży ochronnej.	8
3. Metody i techniki oceny stanu ogólnego i położniczego po porodzie siłami natury i cięciu cesarskim (pomiar ciśnienia tętniczego krwi, tętna, temperatury ciała, oddechu, saturacji) i dokumentowanie wyników pomiaru.	8
4. Metody i techniki oceny stanu świadomości pacjenta, pomiar masy ciała, długości oraz obwodu brzucha. Dokumentowanie wyników pomiaru.	4
5. Podawanie leków na skórę, błony śluzowe, do worka spojówkowego. Podawanie leków drogą układu pokarmowego. Obliczanie dawek leków.	8
6. Wstrzyknięcia podskórne.	8
7. Wstrzyknięcia śródskórne. Wykonywanie prób śródskórnych.	8
8. Wstrzyknięcia domięśniowe.	8
9. Pobieranie krwi żyłnej do analizy. Oznaczanie grupy krwi i próby krzyżowej.	8
10. Pobieranie krwi włośniczkowej (oznaczanie poziomu glukozy we krwi, RKZ).	8
11. Zakładanie kaniuli dożylniej. Kroplowy wlew dożylny, przetaczanie krwi.	4
12. Dobowa zbiórka moczu, bilans płynów. Cewnikowanie pęcherza moczowego.	4
13. Przygotowanie kobiety do zabiegów drogą pochwową i brzuszną. Przygotowanie zestawu do zabiegu wyłyżeczkowanie jamy macicy. Opieka nad pacjentką po operacjach ginekologicznych.	8
14. Zmiana bielizny osobistej i pościelowej u pacjenta leżącego.	4
15. Toaleta pacjenta w łóżku (w tym mycie głowy pacjenta leżącego).	4
	4
Razem	100
Treści merytoryczne ćwiczeń- II semestr	
1. Przygotowanie kobiety do badania ginekologicznego. Przygotowanie i pobranie wymazów drogą pochwową. Przygotowanie do wykonania szczepienia HPV.	8
2. Badanie i samobadanie piersi.	4
3. Przygotowanie stolika opatrunkowego. Zaopatrzenie rany septycznej i antyseptycznej.	4
4. Stosowanie zabiegów p/zapalnych: kompresy, okłady. Bańki lekarskie. Bandażowanie gruczołu piersiowego.	4
5. Higieniczne mycie krocza.	4
6. Zakładanie zgłębnika u osoby dorosłej.	8
7. Pielęgnacja kikutu pępowinowego po porodzie. Fizjologiczne zmiany przejściowe u noworodka.	4
8. Ocena noworodka wg skali Apgar.	4

9. Technika wykonania zabiegu Credego.	2
10. Pomiary antropometryczne noworodka: masa ciała, obwód głowy, obwód klatki piersiowej, długość ciała.	4
11. Zasady pobierania krwi pępowinowej.	4
12. Techniki karmienia piersią i odciągania pokarmu.	8
13. Pobieranie krwi włóścikowej noworodka do badań przesiewowych. Testy przesiewowe u noworodka w kierunku wad słuchu i serca.	6
14. Przygotowanie noworodka do wykonania szczepień (WZW typu B, BCG).	4
15. Pobieranie moczu u noworodka.	4
16. Zakładanie i karmienia przez zgłębnik noworodka.	8
Razem	80

Problematyka samokształcenia z ćwiczeń
Samokształcenie I sem.
1. Podawanie leków drogą układu oddechowego. Tlenoterapia, aerozoloterapia.
2. Techniki ułożenia pacjenta w łóżku. Pionizacja pacjentki po porodzie siłami natury i po cięciu cesarskim. Drenaż ułożeniowy. Stosowanie udogodnień dla pacjenta. Zabiegi przeciw odleżynowe.
Samokształcenie II sem.
1. Zmiany skórne u noworodka. Toaleta i przewijanie noworodka. Kąpiel noworodka.

Problematyka zajęć praktycznych	Liczba godzin
Oddział położniczo-noworodkowy	
1. Kształtowanie umiejętności nawiązywania i podtrzymywania kontaktu z pacjentką.	10
2. Zasady sprawowania opieki nad położnicą w oddziale.	10
3. Organizacja opieki w oddziale.	
4. Gromadzenie informacji o pacjencie z wykorzystaniem metod: wywiadu, obserwacji, analizy dokumentacji i pomiaru.	10
5. Stosowanie ogólnych zasad postępowania, algorytmów i procedur w działaniach położnej na rzecz podmiotu opieki.	10
6. Stosowanie zasad reżimu sanitarnego oddziału położniczo noworodkowego. Higieniczne mycie rąk, segregacja materiału skażonego, dezynfekcja narzędzi, przestrzeganie zasad aseptyki i antyseptyki.	10
7. Podstawy pielęgnowania pacjentki po porodzie: - pomiar, obserwacja, - ocena i dokumentowanie stanu ogólnego pacjentki, - pomoc w zakresie higieny osobistej pacjentki i otoczenia, - pomoc w utrzymaniu aktywności fizycznej, - pomoc w zakresie odżywiania, wydalania, oddychania.	10
8. Pielęgnowanie gruczołu piersiowego w położeniu, pomoc matce w przystawianiu dziecka do piersi. Przygotowanie noworodka i matki do karmienia piersią. Instruktaż w zakresie karmienia naturalnego.	10
9. Wykonywanie podstawowych zabiegów pielęgnacyjnych u noworodka - kąpiel noworodka przewijanie, przystawianie do piersi, karmienie.	10
Razem	80
Oddział ginekologii	
Kształtowanie umiejętności nawiązywania i podtrzymywania kontaktu z pacjentką.	6
1. Zasady sprawowania opieki nad pacjentką w oddziale. Organizacja opieki w oddziale.	6
2. Przyjęcie pacjentki do szpitala i oddziału.	6
3. Gromadzenie informacji o pacjencie z wykorzystaniem metod: wywiadu, obserwacji, analizy dokumentacji i pomiaru.	6
4. Planowanie opieki nad pacjentką w oddziale.	6

5. Stosowanie zasad reżimu sanitarnego. Higieniczne mycie rąk, segregacja materiału skażonego, dezynfekcja narzędzi, przestrzeganie zasad aseptyki i antyseptyki.	6
6. Przygotowanie psychiczne i fizyczne pacjentki do badań diagnostycznych w oddziale ginekologii: higieniczne mycie krocza, płukanie pochwy.	6
7. Przygotowanie pacjentki i asystowanie do podstawowych zabiegów ginekologicznych. - przygotowanie pacjentki, - przygotowanie zestawu do ACU, - asystowanie lekarzowi, - postępowanie z materiałem skażonym, - obserwacja pacjentki po zabiegu	8
8. Rola i zadania położnej w wykonywaniu zabiegów diagnostycznych w ginekologii - pobieranie materiału do badań (wymaz, mocz, krew, wycinek).	6
9. Rola położnej w przygotowaniu bliższym i dalszym do operacji: - wykonywanie lewatywy, - przygotowanie pola operacyjnego, - zakładanie cewnika do pęcherza moczowego, - pobieranie badań, - stosowanie diety.	6
10. Pielęgnowanie pacjentki po zabiegach ginekologicznych: - pomiar, obserwacja, - ocena i dokumentowanie stanu ogólnego pacjentki, - pomoc w zakresie higieny osobistej pacjentki i otoczenia, - pomoc w utrzymaniu aktywności fizycznej, - pomoc w zakresie odżywiania, wydalania, oddychania, - profilaktyka odleżyn, ŻChZZ.	6
11. Rola edukacyjna w zapobieganiu chorobom narządu rodno oraz wczesnym wykrywaniu stanów nowotworowych narządu rodno: - instruktaż w zakresie samobadania piersi i higieny intymnej.	6
12. Rola i zadania położnej w leczeniu farmakologicznym: wykonywanie zleceń lekarskich, podawanie leków drogą doustną, dożylną, domięśniową, podskórną.	6
Razem	80

Problematyka praktyk zawodowych Oddział ginekologii	Liczba godzin
1. Kształtowanie umiejętności nawiązywania i podtrzymywania kontaktu z pacjentką.	6
2. Zasady sprawowania opieki nad pacjentką w oddziale. Organizacja opieki w oddziale.	6
3. Przyjęcie pacjentki do szpitala i oddziału.	6
4. Gromadzenie informacji o pacjentce z wykorzystaniem metod: wywiadu, obserwacji, analizy dokumentacji i pomiaru.	6
5. Planowanie opieki nad pacjentką w oddziale.	6
6. Stosowanie zasad reżimu sanitarnego. Higieniczne mycie rąk, segregacja materiału skażonego, dezynfekcja narzędzi, przestrzeganie zasad aseptyki i antyseptyki.	6
7. Przygotowanie psychiczne i fizyczne pacjentki do badań diagnostycznych w oddziale ginekologii: - higieniczne mycie krocza, - płukanie pochwy.	6
8. Przygotowanie pacjentki i asystowanie do podstawowych zabiegów ginekologicznych. - przygotowanie pacjentki, - przygotowanie zestawu do ACU,	7

- asystowanie lekarzowi, - postępowanie z materiałem skażonym, - obserwacja pacjentki po zabiegu.	
9. Rola i zadania położnej w wykonywaniu zabiegów diagnostycznych w ginekologii - pobieranie materiału do badań (wymaz, mocz, krew, wycinek).	5
10. Rola położnej w przygotowaniu bliższym i dalszym do operacji: - wykonywanie lewatywy, - przygotowanie pola operacyjnego, - zakładanie cewnika do pęcherza moczowego, - pobieranie badań, - stosowanie diety.	7
11. Pielęgnowanie pacjentki po zabiegach ginekologicznych: - pomiar, obserwacja, - ocena i dokumentowanie stanu ogólnego pacjentki, - pomoc w zakresie higieny osobistej pacjentki i otoczenia, - pomoc w utrzymaniu aktywności fizycznej, - pomoc w zakresie odżywiania, wydalania, oddychania, - profilaktyka odleżyn, ŻChZZ.	7
12. Rola edukacyjna w zapobieganiu chorobom narządu rodnoego oraz wczesnym wykrywaniu stanów nowotworowych narządu rodnoego: - instruktaż w zakresie samobadania piersi i higieny intymnej.	5
13. Rola i zadania położnej w leczeniu farmakologicznym: wykonywanie zleceń lekarskich, podawanie leków drogą doustną, dożylną, domięśniową, podskórną.	7
Razem	80

3.4 Metody dydaktyczne

Wykład: wykład problemowy z prezentacją multimedialną z wykorzystaniem Office 365, metody aktywizujące, praca w grupach, metody kształcenia na odległość

Ćwiczenia: prezentacja multimedialna z wykorzystaniem Office 365, praca indywidualna/zespołowa, instruktaż, pokaz, studium przypadku, „próba pracy”, obserwacja 360°, metoda 4 kroków, metody kształcenia na odległość

Samokształcenie: praca indywidualna, opracowanie procesu pielęgnowania/prezentacji, metody kształcenia na odległość

Zajęcia praktyczne: praca zespołowa, pokaz, instruktaż, studium przypadku, „próba pracy”, obserwacja 360°, metody kształcenia na odległość

Praktyki zawodowe: praca zespołowa, pokaz, instruktaż, studium przypadku, „próba pracy”, obserwacja 360°, metody kształcenia na odległość

4. METODY I KRYTERIA OCENY

4.1 Sposoby weryfikacji efektów uczenia się

Symbol efektu	Metody oceny efektów uczenia się (np.: kolokwium, egzamin ustny, egzamin pisemny, projekt, sprawozdanie, obserwacja w trakcie zajęć)	Forma zajęć dydaktycznych (w, ćw, ...)
C.W1.	kolokwium, egzamin pisemny (część wykładowa),	W
C.W2.	kolokwium, egzamin pisemny (część wykładowa),	W
C.W3.	kolokwium, egzamin pisemny (część wykładowa), obserwacja w trakcie zajęć praktycznych i praktyk zawodowych	W ZP, PZ
C.W4.	kolokwium, egzamin pisemny (część wykładowa),	W
C.W5.	kolokwium, praktyczne wykonanie czynności, egzamin pisemny (część wykładowa)/ ustny i praktyczny (część ćwiczeniowa), obserwacja w trakcie zajęć praktycznych, praktyk zawodowych	W ZP, PZ

C.U22.	kolokwium, egzamin ustny i praktyczny (część ćwiczeniowa), obserwacja w trakcie zajęć praktycznych, praktyk zawodowych	ĆW ZP, PZ
C.U23.	kolokwium, egzamin ustny i praktyczny (część ćwiczeniowa), obserwacja w trakcie zajęć praktycznych, praktyk zawodowych	ĆW ZP, PZ
K1.	obserwacja w trakcie zajęć praktycznych i praktyk zawodowych	ZP, PZ
K2.	obserwacja w trakcie zajęć praktycznych i praktyk zawodowych	ZP, PZ
K3.	obserwacja w trakcie zajęć praktycznych i praktyk zawodowych	ZP, PZ
K4.	obserwacja w trakcie zajęć praktycznych i praktyk zawodowych	ZP, PZ
K5.	obserwacja w trakcie zajęć praktycznych i praktyk zawodowych	ZP, PZ
K6.	obserwacja w trakcie zajęć praktycznych i praktyk zawodowych	ZP, PZ
K7.	obserwacja w trakcie zajęć praktycznych i praktyk zawodowych	ZP, PZ

4.2 Warunki zaliczenia przedmiotu (kryteria oceniania)

1) Zaliczenie wykładów:

- pozytywne zaliczenie kolokwium z treści wykładowych
- pełne uczestnictwo oraz aktywność w zajęciach wykładowych
- opracowanie procesu pielęgnowania podczas realizacji zajęć praktycznych w oddziale ginekologii
- pozytywna ocena z egzaminu testowo - opisowego, tj. uzyskanie przez studenta, co najmniej 60% pozytywnych odpowiedzi egzaminu pisemnego.

2) Zaliczenie ćwiczeń:

- pełne uczestnictwo oraz aktywność w zajęciach ćwiczeniowych (w przypadku nieobecności na zajęciach ćwiczeniowych należy przedstawić zwolnienie lekarskie i przygotować prezentację nadany temat, który był przedstawiany na zajęciach ćwiczeniowych z Podstaw Opieki Położniczej. Prezentacja powinna mieć objętość 25 slajdów i zawierać piśmiennictwo z ostatnich 5 lat). Prezentację w formie wydrukowanej i elektronicznej przedstawić do tygodnia od daty nieobecności.
- pozytywna ocena z zaliczeń cząstkowych w formie praktycznej oraz teoretycznej poprzez odpowiedź ustną lub pisemną tj. uzyskanie przez studenta, co najmniej 60% pozytywnych odpowiedzi z testu *i/lub check-listy*
- egzamin testowo - opisowy, tj. uzyskanie przez studenta, co najmniej 60% pozytywnych odpowiedzi egzaminu pisemnego.

Ocena umiejętności odbywa się w oparciu o kryteria:

- zasady
- sprawność/ skuteczność
- samodzielność
- postawa

Zaliczenia umiejętności praktycznych odbywają się w pracowni w warunkach symulowanych i są zaliczane na *Check-listach*, zgodnie z poniższymi kryteriami

Kryteria	Podstawa	Normy wykonania
----------	----------	-----------------

		Wiedza	Zasady	Sprawność	Samodzielność	Postawa
Sposób wykonywania czynności	0	Nie posiada wiedzy	nie przestrzega zasad	czynności wykonuje chaotycznie	brak samodzielności lub mimo wielokrotnego ukierunkowania nie potrafi samodzielnie pracować	nie potrafi krytycznie ocenić i analizować swojego postępowania, nie współpracuje z zespołem terapeutycznym, nie identyfikuje się z rolą zawodową, nie utrzymuje kontaktu werbalnego z pacjentem/grupą
	1	Posiada wiedzę w zakresie minimalnym	nie przestrzega prawidłowej kolejności zasad,	czynności wykonuje niepewnie, bardzo wolno	stale wymaga ukierunkowania w działaniu	mimo częstego ukierunkowania nie potrafi ocenić i analizować swojego postępowania, nie potrafi utrzymać kontaktu werbalnego z pacjentem/grupą
	2	Posiada wiedzę na poziomie podstawowym	przestrzega zasady po ukierunkowaniu	czynności wykonuje poprawnie	sporadycznie wymaga przypomnienia i ukierunkowania w niektórych działaniach	ma pewne trudności w krytycznej ocenie i analizie swojego postępowania, wymaga naprowadzania, ukierunkowania w wyborze treści
	3	Posiada wiedzę na poziomie uniwersyteckim	przestrzega zasady właściwej techniki i kolejności wykonywania czynności	czynności wykonuje pewnie, zdecydowanie, logicznie	ćwiczenie wykonuje całkowicie samodzielnie, pewnie	potrafi krytycznie ocenić i analizować swoje postępowanie, współpracuje z grupą, identyfikuje się z rolą zawodową, poprawnie, samodzielnie i skutecznie dobierać treści

3) Samokształcenie:

Zaliczenie z I sem.

Kryteria oceny stanowią:

– zgodność przedstawionej tematyki prezentacji z realizowanym efektem uczenia się sem. I – C.W5; C.W6; C.U12; C.U21; K4; K5; K6; K7, sem. II – C.W5; C.W6, C.U19; K1; K2; K3; K4; K5; K6; K7).

– zgromadzenie i przedstawienie aktualnej literatury (3-5 artykułów medycznych, 1-2 książki) zgodnie z normą do danego tematu

– przestrzeganie podstawowych zasad tworzenia prezentacji:

przedstawienie tytułu, celu, istoty prezentacji, dostosowanie prezentacji do odbiorców, rozkład procentowy ilości tekstu zawartego w slajdzie, odpowiednia czcionka, czytelność elementów graficznych, kolorystyka, celowość zastosowanych animacji, autorstwo prezentacji, ilość slajdów – 30

- podzielenie się na 2-3 os. grupy i przygotowanie prezentacji ze wskazanych tematów przez każdą z grup

- zebranie wszystkich prezentacji na płytce CD przez starszycinę każdej grupy z Podstaw Opieki Położniczej (prezentację, artykuły zeskanowane i w formie elektronicznej zapisać na płytce CD)

Tematy do samokształcenia:

1. Podawanie leków drogą układu oddechowego. Tlenoterapia, aerozoloterapia.

2. Techniki ułożenia pacjenta w łóżku. Pionizacja pacjentki po porodzie siłami natury i po cięciu cesarskim. Drenaż ułożeniowy. Stosowanie udogodnień dla pacjenta. Zabiegi przeciw odleżynowe.

Zaliczenie z II sem.

Kryteria oceny stanowią:

- podzielenie się na 2-3 os. grupy i przygotowanie tematów: 1. Zmiany skórne u noworodka. 2. Toaleta i przewijanie noworodka. 3. Kąpiel noworodka (każda grupa inny temat)
- Opracowanie prezentacji na 30 slajdów na podstawie aktualnej literatury zgodnie z normą do danego tematu (min 3-5 artykułów z czasopism medycznych z ostatnich 5 lat, 1-2 książki)
- zebranie wszystkich prezentacji i procesów pielęgnowania na płytce CD przez starszoscinę każdej grupy z Podstaw Opieki Położniczej (prezentację, artykuły zeskanowane i w formie elektronicznej zapisać na płytce CD)
- opracowanie procesu pielęgnowania zgodnie ze standardem opieki sprawowanej przez położną. Proces powinien zawierać diagnozę pielęgniarską, cel działania, plan, realizację celu i ocenę osiągniętego efektu. Proces pielęgnowania powinien dotyczyć tematu do którego grupa przygotowała prezentację
- w ramach omawianego tematu student tworzy w procesie pielęgnowania min. 3 diagnozy pielęgniarskie
- do każdej diagnozy student formułuje min. 5 działań pielęgniarskich względem podmiotu opieki,
- tematyka procesu pielęgnowania zgodna z realizowanym efektem kształcenia
- dodatkowo proces pielęgnowania student dostarcza nauczycielowi w formie wydrukowanej (kartka A4).

Temat do samokształcenia:

- 1. Zmiany skórne u noworodka. Toaleta i przewijanie noworodka. Kąpiel noworodka.**

4) EGZAMIN KOŃCOWY ODBYWA SIĘ DWUETAPOWO:

- **I etap**- zaliczenie treści wykładowych

Wykład - metody weryfikacji efektów uczenia się w zakresie wiedzy (Efekty uczenia się: C.W1., C.W2., C.W3., C.W4., C.W5., C.W6., C.W7., C.W8.): pozytywna ocena z egzaminu testowo - opisowego, tj. uzyskanie przez studenta, co najmniej 60% pozytywnych odpowiedzi egzaminu pisemnego.

- czas trwania egzaminu: ok. 1 godz.
- liczba pytań egzaminacyjnych: zamkniętych, jednokrotnego wyboru – 30, otwartych - 10
- kryterium uzyskania oceny pozytywnej – udzielenie poprawnych odpowiedzi na 60% pytań egzaminacyjnych. Za każdą poprawnie udzieloną odpowiedź student otrzymuje 1 pkt.
- **II etap** weryfikacja efektów uczenia się w zakresie umiejętności (**Efekty uczenia się: C.W1., C.W2., C.W3., C.W4., C.W5., C.W6., C.W7., C.W8., C.U1., C.U2., C.U3., C.U4., C.U5., C.U6., C.U7., C.U8., C.U9., C.U10., C.U11., C.U12., C.U13., C.U14., C.U15., C.U16., C.U17., C.U18., C.U19., C.U20., C.U21., C.U22., C.U23., K1., K2., K3., K4., K5., K6., K7):**

Ćwiczenia- metody weryfikacji efektów uczenia się przeprowadzane są w formie teoretycznej, a następnie praktycznej w pomieszczeniach pracowni Umiejętności Położniczych i pomieszczeniach OSCE Centrum Symulacji Medycznej (MCSM) w obecności komisji egzaminacyjnej składającej się z nauczycieli praktycznej nauki zawodu (położne/ pielęgniarki).

Egzamin teoretyczny składa się z 30 pytań zamkniętych, jednokrotnego wyboru dotyczącego treści z I i II semestru ćwiczeń. Po uzyskaniu oceny pozytywnej – udzielenie 60% poprawnych odpowiedzi warunkuje podejście do części praktycznej.

Egzamin praktyczny składa się z 4-6 stacji obejmujących I i II semestr ćwiczeń z zakresu umiejętności pielęgniarskich w położnictwie, ginekologii i neonatologii.

Każda z umiejętności jest wykonywana w określonej jednostce czasu, w dedykowanym pomieszczeniu zgodnie z przygotowaną wcześniej check-listą. Aby zaliczyć egzamin praktyczny należy wykonać czynności na poziomie 60% nie popełniając przy tym żadnego błędu krytycznego. Jeżeli student nie zaliczy pozytywnie egzaminu z przedmiotu Podstawy Opieki Położniczej zgodnie Uchwałą nr 5/03/2021 Rady Dydaktycznej Kolegium Nauk Medycznych Uniwersytetu Rzeszowskiego z dnia 18 marca 2021 r. w sprawie wykazu przedmiotów sekwencyjnych, których niezaliczenie uniemożliwia kontynuację studiów na wyższym semestrze/roku

w Kolegium Nauk Medycznych Uniwersytetu Rzeszowskiego **nie może** powtarzać go na zasadzie warunkowego wpisu na kolejny semestr w Kolegium Nauk Medycznych Uniwersytetu Rzeszowskiego oraz Zarządzenie nr 4/2022 Rektora Uniwersytetu Rzeszowskiego z dnia 24 stycznia 2022 r. w sprawie organizacji programowych praktyk zawodowych.

Kryteria oceny	Punkty	Kryteria oceny egzaminu - normy wykonania				
		Wiedza	Zasady	Sprawność	Samodzielność	Postawa
Sposób wykonywania czynności	0	Nie posiada wiedzy	nie przestrzega zasad	Brak wykonania czynności	Brak samodzielności w działaniu	nie potrafi krytycznie ocenić i analizować swojego postępowania, nie współpracuje z zespołem terapeutycznym, nie identyfikuje się z rolą zawodową, nie utrzymuje kontaktu werbalnego z pacjentem/grupą
	1	Posiada wiedzę w zakresie minimalnym	nie przestrzega prawidłowej kolejności zasad,	czynności wykonuje niepewnie, bardzo wolno	Mimo ukierunkowania nie potrafi samodzielnie pracować	mimo ukierunkowania nie potrafi ocenić i analizować swojego postępowania, nie potrafi utrzymać kontaktu werbalnego z pacjentem/grupą
	2	Posiada wiedzę na poziomie podstawowym	przestrzega zasady po ukierunkowaniu	czynności wykonuje poprawnie, w tempie dostatecznym	sporadycznie wymaga przypomnienia i ukierunkowania w niektórych działaniach	ma problem w krytycznej ocenie i analizie swojego postępowania, po ukierunkowaniu potrafi ocenić i analizować swoje postępowanie

	3	Posiada wiedzę na poziomie uniwersyteckim	przestrzega zasady właściwej techniki i kolejność wykonywania czynności	czynności wykonuje pewnie, zdecydowanie, logicznie	ćwiczenie wykonuje całkowicie samodzielnie, pewnie	potrafi krytycznie ocenić i analizować swoje postępowanie, współpracuje z grupą, identyfikuje się z rolą zawodową, poprawnie, samodzielnie i skutecznie dobiera treści
--	---	---	---	--	--	--

Ocena końcowa z egzaminu w pierwszym terminie jest sumą ocen cząstkowych uzyskanych w I i II etapie postępowania.

Egzamin poprawkowy ma analogiczną formę do egzaminu w pierwszym terminie.

Ocena końcowa z egzaminu jest sumą ocen cząstkowych uzyskanych przez studenta z części wykładowej i ćwiczeniowej egzaminu.

5. CAŁKOWITY NAKŁAD PRACY STUDENTA POTRZEBNY DO OSIĄGNIĘCIA ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW W GODZINACH ORAZ PUNKTACH ECTS

Forma aktywności	Średnia liczba godzin na zrealizowanie aktywności	
	Liczba godzin	Liczba punktów ECTS
I. GODZINY KONTAKTOWE WYNIKAJĄCE Z HARMONOGRAMU STUDIÓW - ZAJĘCIA TEORETYCZNE		
1. Zajęcia kontaktowe z nauczycielem		
• udział w wykładach/ udział w e-wykładach	30/0	9
• udział w ćwiczeniach/udział w e-ćwiczeniach	190/0	
• udział w ćwiczeniach - Monoprofilowe Centrum Symulacji Medycznej	-	
• Inne, jakie?	-	-
II. GODZINY KONTAKTOWE WYNIKAJĄCE Z HARMONOGRAMU STUDIÓW - KSZTAŁCENIE PRAKTYCZNE		
1. Zajęcia praktyczne		
• godziny kontaktowe z nauczycielem	160	6
• godziny kontaktowe z nauczycielem – Monoprofilowe Centrum Symulacji Medycznej	-	
2. Ćwiczenia kliniczne	-	

3. Inne, jakie?.....		
III. GODZINY KONTAKTOWE WYNIKAJĄCE Z HARMONOGRAMU STUDIÓW - PRAKTYKI ZAWODOWE		
• Praktyka zawodowa	80	3
IV. GODZINY NIEKONTAKTOWE WYNIKAJĄCE Z HARMONOGRAMU STUDIÓW*		
• Samokształcenie	40	
V. GODZINY NIEKONTAKTOWE – PRACA WŁASNA STUDENTA (PRZYGOTOWANIE DO ZAJĘĆ, EGZAMINU, NAPISANIE REFERATU ITP.)		
Przygotowanie do zajęć, egzaminu, napisanie referatu itp.	87	
Samokształcenie	-	
SUMA GODZIN	587	
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS		18

* Należy uwzględnić, że 1 pkt ECTS odpowiada 25-30 godzin całkowitego nakładu pracy studenta.

6. PRAKTYKI ZAWODOWE W RAMACH PRZEDMIOTU

wymiar godzinowy	80 godz.
zasady i formy odbywania praktyk	<p>Praktyki zawodowe: (I rok II sem.) zaliczenie z oceną na podstawie ocen częściowych wpisanych do Dzienniczka Kształcenia Praktycznego</p> <p>Praktyki zawodowe: studenci oceniani są na podstawie uczestnictwa i aktywności na zajęciach, realizacji opieki nad pacjentem oraz współpracy z zespołem terapeutycznym oddziału. Dodatkowe kryterium oceny stanowią terminowość wykonywania zadań oraz dostosowanie się do wymagań (procedur) dotyczących sposobu ich wykonania.</p> <p>Warunki zaliczenia PZ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • obowiązkowa obecność na wszystkich zajęciach (dopuszczalne 10 % nieobecności z powodu: zawarcie związku małżeńskiego, pogrzeb w najbliższej rodzinie, honorowe krwiodawstwo), • kultura osobista, staranne umundurowanie, • punktualność, • zaliczenie wszystkich umiejętności w Dzienniczku Kształcenia Praktycznego na Kierunku Położnictwo, • prowadzenie indywidualnej dokumentacji – proces pielęgnowania pacjenta, • zaliczenie tematów seminariów, • przestrzeganie regulaminu praktyki zawodowej. <p>W przypadku nieobecności usprawiedliwionej praktyka zawodowa musi być zrealizowana w innym terminie ustalonym z koordynatorem przedmiotu i koordynatorem praktyk na kierunku Położnictwo.</p>

7. LITERATURA

Literatura podstawowa:

1. Rabiej M., Mazurkiewicz B. Pielęgowanie w położnictwie, ginekologii i neonatologii. Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 2018
2. Rabiej M., Mazurkiewicz B., Nowacka A. Procedury medyczne w ginekologii. Praktyka położnej. Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 2020.
3. Rabiej M., Dmoch-Gajzlerska E. Opieka położnej w ginekologii i onkologii ginekologicznej. Wydawnictwo PZWL, Warszawa 2016.
4. Zarzycka D., Ślusarska B. (red.): Podstawy pielęgniarstwa. Założenia koncepcyjno - empiryczne opieki pielęgniarstwa. Tom I, Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 2017.
5. Ślusarska B., Zarzycka D., Majda A. (red.): Podstawy pielęgniarstwa. Tom 2. Wybrane umiejętności i procedury opieki pielęgniarstwa. Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 2017.
6. Dzirba A. Wstrzyknięcia domięśniowe. Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 2021.
7. Salamończyk M, Łozińska-Czerniak A, Dmoch-Gajzlerska E. Neonatologia. Praktyczne umiejętności w opiece nad noworodkiem. Wyd. PZWL, Warszawa 2014.
8. Nehring-Gugulska M., Pietkiewicz A., Żukowska-Rubik M. Karmienie piersią w teorii i praktyce. Medycyna Praktyczna, Warszawa 2017.
9. Ciechaniewicz W, Grochans E, Łoś E. Wstrzyknięcia śródskórne, podskórne, domięśniowe i dożylnie. Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 2014.
10. Świetliński J. Neonatologia Tom 1, Wydawca: PZWL, wyd. 2, 2021

Literatura uzupełniająca:

1. Pschermbel W. Położnictwo praktyczne i operacje położnicze. Wydawnictwo PZWL, Warszawa 2010.
2. Gibiński M., Ciemierz R. Dokumentacja medyczna w praktyce pielęgniarstwa i położnej. Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 2016.
3. Łepecka-Klusek C. Pielęgowanie we współczesnym położnictwie i ginekologii. Podręcznik dla studiów medycznych. Wyd. PZWL, wyd.2, Warszawa 2020
4. Ciechaniewicz W. (red.) Pielęgowanie. Ćwiczenia. Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 2014.
5. Bałanda A. Opieka nad noworodkiem. Wyd. PZWL, Warszawa 2009.
6. Ustawa z dnia 15 lipca 2011 r. o zawodach pielęgniarstwa i położnej.
7. Iwnowicz-Palus G, Bień A. (red).Edukacja przedporodowa Wydawnictwo PZWL, Warszawa 2020
8. Iwanowicz-Palus G, Bień A. Techniki położnicze i prowadzenie porodu. Wydawca: PZWL Wydawnictwo Lekarskie wyd. 1, Warszawa 2022
- 9.

Akceptacja Kierownika Jednostki lub osoby upoważnionej